

De Augustijnen in de Hollandse Missie

Het ontstaan van de Missie

Aan de katholieke reformatie in de Noordelijke Nederlanden in de XVIe en XVIIe eeuw hebben naast de saeculieren ook de regulieren deelgenomen. Tot de reguliere missionarissen, die in de Hollandse Zending werkzaam waren, behoorden ook de Augustijnen Eremieten. Deze Augustijnen kwamen allen uit de kloosters in de Zuidelijke Nederlanden en maakten deel uit van de Belgische Provincie, die zich uitstreckte over Noord-Rijnland, de Nederlanden en Frans-Vlaanderen. Al was het aantal der Augustijnenmissionarissen niet groot, ook zij hebben er toe bijgedragen dat het katholiek geloof in Noord-Nederland bij velen behouden is gebleven.

Mogen studies over de geschiedenis van de Augustijnenmissie bijdragen tot een beter inzicht in de problemen van de kerkelijke historie van Nederland.

Tot in de tweede helft van de XVIe eeuw hielden Augustijnen uit het klooster van Dordrecht in de St Jan te 's Hertogenbosch regelmatig preken tijdens de Advent en de Vasten. Na een onderbreking van ongeveer 40 jaar, tengevolge van de Hervorming waardoor het Dordtse klooster ten onderging, wilden de Augustijnen deze preekbeurten hervatten. De paters van het in 1607 heropgerichte klooster van Antwerpen zouden voortaan deze preken houden en in 1610 hield de prior van Antwerpen, P. Henricus Lancilottus, de Vastenmeditaties in de St Jan, maar wegens de oorlogsomstandigheden werd het volgende jaar deze prekenyclus niet hervat. Na zijn predicaties in Den Bosch gehouden te hebben, kreeg deze prior verlof van de Provinciaal om in de ketterse gebieden te gaan preken (eidem facultatem fecit Hollandis Evangelizandi). Enige tijd heeft

hij dat in verschillende paatsen gedaan, doch hij werd al vrij spoedig gevangen genomen, maar hij wist te ontvluchten ¹⁾).

Dit schijnt het eerste werkzaam optreden van de Augustijnen in de Hollandse Missie te zijn. In 1614 bericht de Nuntius van Brussel Bentivoglio aan de Kardinaal-Secretaris dat er niet meer dan twee of drie Augustijnen als missionarissen werkzaam zijn ²⁾). Wie dat waren of waar zij werkten is echter onbekend.

Meer concrete gegevens over Augustijnen in de Hollandse Missie dateren van een tiental jaren later. In 1623 is p. Joannes van den Brande in Amsterdam, waar hij « thuijs leit bij Hiskia Jans, snijder op de Prinsegracht, omtrent de Westerkerck ». Pater van den Brande of Brantius, zoals hij ook genoemd wordt, was tot 1622 prior van verschillende kloosters in de Zuidelijke Nederlanden geweest. Tijdens zijn prioraat te Gent maakte hij in 1618 een reis door de Noordelijke Provincies — met welk doel weten wij niet; misschien ter orientatie — en werd toen in Bolsward door de hervormden gearresteerd en gevankelijk naar Leeuwarden gebracht, doch tegen een hoge losprijs weer vrijgelaten ³⁾). Sedert 1623 werkte hij echter als missionaris te Amsterdam tot ongeveer 1652.

In 1624 vestigde p. Gaspar Ernesti zich als missionaris te Groningen, bij wie zich datzelfde jaar nog p. Joannes Brothemius aansloot ⁴⁾). Waar nog andere missionarissen waren weten we niet, maar in 1629 waren minstens vier paters in de missie werkzaam ⁵⁾), terwijl in 1630 p. Petrus Gerardi aan de Congregatie de Propaganda Fide verlof vroeg naar de Hollandse Missie te gaan ⁶⁾).

Het vertrek van deze paters naar de Hollandse Zending is

¹⁾ Franc. BELLOT, *Diarium Augustinianum, in quo describitur ingressus et progressus Ordinis FF. Eremitarum S. P. Augustini in Urbe Antverpiensi ab Anno 1607*, p. 51. MS. Archief Aartsbisdom Mechelen; N. DE TOMBEUR, *Provinciae Belgicae seu Coloniensis seu Inferioris Alemanniae Ord. Erem. S. P. Augustini descriptio*, t. V, 555. MS. Archief Augustijnen Gent.

²⁾ J. D. M. CORNELISSEN, *Romeinsche Bronnen voor den Kerkelijken toestand der Nederlanden onder de Apostolische Vicarissen 1592-1727*. Dl. I, 1591-1651. 's Gravenhage, 1932, n. 258, p. 197 (Afgekort: Rom. Br. I).

³⁾ TOMBEUR, *Provinciae Belgicae*, III, 322.

⁴⁾ *Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht* (Afgekort: AAU.), 6 (1879) 18.

⁵⁾ L. J. ROGIER, *Geschiedenis van het Katholicisme in Noord-Nederland in de zestiende en zeventiende eeuw*, Dl. II, Amsterdam, 1946, p. 115.

⁶⁾ Rom. Br. I, n. 456, p. 396.

veeleer op particulier initiatief geschied — zij voelden zich gedrongen vooral door het gebrek aan priesters in de Noordelijke Nederlanden — dan in opdracht van het bestuur van de Orde of van de Provincie, zij het overigens met instemming van de Ordesoverheid. Van Ernesti, Groninger van geboorte, wordt immers vermeld dat hij voor het bezoek van familie en vrienden en voor zaken — hij was toen procurator van het Antwerpse klooster — naar Groningen was gekomen en zich daar toen als missionaris heeft gevestigd ⁷⁾. Ook bij de vestiging van p. Thomas Scholten te Nijmegen in 1634, zien wij dat persoonlijke en toevallige omstandigheden hem er toe brengen zich als missionaris in zijn geboortestad te vestigen. Hij was daarheen gegaan om zijn ernstige zieke moeder te bezoeken en ging er na verloop van tijd toe over de zielzorg uit te oefenen ⁸⁾.

Andere aanwijzingen dat de missiearbeid in het begin niet in opdracht van de Ordesoverheid gebeurde geven de aanvragen die p. Gaspar Ernesti in 1624 aan de Generaal der Orde en p. Petrus Gerardi in 1630 aan de Propaganda richtten om naar de missie te mogen gaan.

Uit het schrijven van de Generaal waarin deze Ernesti daarvoor toestemming geeft, valt op te maken dat deze een persoonlijk schrijven gezonden heeft en voor zich toestemming gevraagd heeft. Uit de toon en uit de inhoud van het antwoord valt op generlei wijze op te maken dat dit verzoek in opdracht of op gezag van de Provinciaal of het Definitorium zou zijn gebeurd. Wel blijkt uit dit stuk dat ook andere paters uit de Noord-Nederlandse provincies afkomstig, als missionarissen daarheen kunnen gaan.

De Generaal benoemde bij diezelfde gelegenheid Ernesti tot Vicarius-Generalis — « te ipsum patrem fr. Gasparum Ernesti... nostrum Vicarium Generalem dictarum provinciarum (nl. van de Verenigde Provincies) erigimus, creamus et constituimus cum omnibus honoribus, et oneribus, privilegiis et indultis quibus caeteri nostri Vicarii Generales fruuntur et potiuntur » — waardoor hij en de andere missionarissen rechtstreeks onder het gezag van de Generaal kwamen en dus onttrokken werden aan het gezag van de Provinciaal. Ook deze benoeming maakt het allerminst waarschijn-

⁷⁾ AAU. 6 (1879), 16.

⁸⁾ *Rudis Augustinianae Missionis in Urbe Noviomagensi Deductio*, p. 100. Kroniek van de Augustijnenstatie te Nijmegen door p. Agolla in het *Manuale Missionis Augustinianae Neomagensis*. MS. Archief Bisdom 's Hertogenbosch.

lijk dat het initiatief tot de missiearbeid van het provinciaal bestuur is uitgegaan ⁹⁾.

In Petrus Gerardi's aanvraag komt het particuliere initiatief ook duidelijk naar voren. En dat zijn verzoek aan de Propaganda werd voorgelegd, voorzien van een verklaring van de Procurator Generaal dat Gerardus voor de missie van groot nut zou kunnen zijn, benadrukt dit nog ¹⁰⁾.

Of de Augustijnen aanspraak gemaakt hebben om toegelaten te worden tot de Hollandse Missie op grond van vroegere nederzettingen in die gebieden, zoals prof. Rogier wil doen voorkomen, moet dan ook op zijn minst in twijfel getrokken worden ¹¹⁾. En in de latere moeilijkheden met de Apostolisch Vicaris is deze aanspraak — voor zover mij bekend — ook nooit naar voren gebracht.

De aanstelling van Gaspar Ernesti tot Vicarius Generalis was een officiële goedkeuring en bekrachtiging van de werkzaamheid der Augustijnen in de Hollandse Missie door het Generaalat en daarmee hadden de missionarissen een formele opdracht gekregen van het hoogste bestuur in de Orde. De Congregatie der Propaganda Fide bekrachtigde, op herhaald verzoek van het Generaalat, deze zending in haar zitting van 4 October 1624, waarin zij ook het verlenen van de nodige faculteiten aan de missionarissen toestond ¹²⁾. De oprichting van de Augustijnenmissie had hiermede haar beslag gekregen, en moet dan ook op de 10 Aug. 1624 worden gesteld.

Door de benoeming van Ernesti tot Vicaris Generaal kwamen de missionarissen in een heel andere verhouding te staan tegenover hun provinciale overheid en kwam het gezag van de provinciaal enigszins in het gedrang, hetgeen gemakkelijk aanleiding tot moeilijkheden zou kunnen geven. Van de andere kant had de Vicaris Apostolicus in 1623 juist de Concordia met de regulieren gesloten om te voorkomen dat het aantal regulieren nog zou toenemen. Deze situatie had vrij gemakkelijk tot conflicten aanleiding kunnen

⁹⁾ Algemeen Archief O. E. S. A. Rome. Dd. 65, 52 v°. 53. 10 Aug. 1624. Cfr *Augustiniana*, I (1951), 145.

¹⁰⁾ *Rom. Br.*, I, n. 456, p. 396.

¹¹⁾ L. J. ROGIER, o. c., dl. II, 127, 135, 136.

¹²⁾ « Decrevit (S. Congregatio de Propaganda Fide) ad instantiam ejusdem Vicarii (nl. de Vicaris Generaal der Augustijnenorde) litteras patentes fratri Gasparo Ernesto Augustiniano et sociis destinatis ad loca quaedam Hollandiae, et similiter pro facultatibus jussit adiri S. Officium ». AAU, 31 (1906), 310, 311.

geven, doch de voorhanden stukken bevatten geen gegevens waaruit geconcludeerd zou kunnen worden dat zich vóór 1635 moeilijkheden met genoemde instanties hebben voorgedaan.

Waarschijnlijk om onaangenaamheden te voorkomen is men er toe overgegaan de Augustijnenmissie volgens de richtlijnen van de Propaganda Fide in te richten. Daardoor zou dan de positie van de missionarissen beter kunnen worden geregeld, maar ook het verband met de Provincie worden hersteld ¹³⁾.

In het begin van 1635 richtte de Provinciaal van de Vlaamse Provincie, P. Michael Paludanus, een verzoekschrift tot de Propaganda Fide. Daarin wees hij er op dat er slechts een vijftal Augustijnen in de Hollandse Missie werkzaam waren, die echter niet de gewone volmachten der andere missionarissen genoten, en het nodig was de Augustijnenmissie in te richten overeenkomstig de bepalingen door de Congregatie gegeven. Daarom verzocht hij om de Praefectuur der missie aan de Provinciaal-in-functie op te dragen, die dan met zijn definitorium en met goedkeuring van de Nuntius te Brussel de missionarissen zou moeten kunnen benoemen en hun aantal tot tien vermeerderen. Bovendien vroeg hij dat aan de Provinciaal in zijn qualiteit van Praefect der missie dezelfde volmachten zouden worden verleend, die aan de Dominicanen gegeven waren, en dat hij deze aan de missionarissen zou kunnen delegeren of weer intrekken als het belang van de missie zulks vorderde. Verder verzocht hij ook een der missionarissen als Vice-Praefect te kunnen aanstellen, die de leiding over de missionarissen zou hebben en die jaarlijks een verslag over de werkzaamheden aan de Congregatie zou moeten uitbrengen.

Dit alles werd aangevraagd onder de clausule « servata concordia inita anno 1624 inter clerum saecularem Hollandiae et missionarios », hetgeen een erkenning inhield van het gezag van de Apostolisch Vicaris.

In de zitting van 23 April 1635 beschikte de Congregatie gunstig op dit verzoekschrift, dat in vrijwel alle punten werd ingewilligd. De Praefectuur van de missie droeg zij wel op aan de Provinciaal, doch deze zou slechts Praefect zijn tot het einde van zijn Provinciaalaat ¹⁴⁾. Op het Capitulum intermedium dat in October 1635 te Antwerpen gehouden werd, ging men eenstemmig accoord met

¹³⁾ Cfr *Augustiniana*, I (1951), 145.

¹⁴⁾ *Rom. Br.* I, n. 539, pp. 505-506.

het schrijven van de Propaganda, waarin zij haar goedkeuring hechtte aan de voorstellen die zij in verband met de reorganisatie van de Augustijnenmissie had ontvangen ¹⁵⁾.

In aansluiting op de decreten van de Propaganda volgden vrij spoedig een aantal benoemingen. Tot in 1635 waren er vijf paters in de missie gevestigd, nl. p. Brantius te Amsterdam, p. Ernesti te Groningen, p. Scholten te Nijmegen, p. Brothemius was inmiddels uit Groningen teruggekeerd ¹⁶⁾. Verder was p. van der Veken sedert 1633 pastoor te Oirschot ¹⁷⁾. Waar p. Petrus Gerardi zich had gevestigd is niet bekend. De 19^e December 1635 benoemde p. Michael Paludanus, Provinciaal en Praefect van de Missie, p. Petrus Parmentier als missionaris te Amsterdam ¹⁸⁾. P. Walrandus van Damme ontving datzelfde jaar ook nog zijn benoeming en wel voor Groningen, terwijl in 1636 p. Scholten als missionaris werd bevestigd. In 1636 kregen ook p. Leonard Brems, die zich te Utrecht vestigde, en p. Stephanus de Vos hun benoeming. Waar p. de Vos zich vestigde is niet bekend, maar zijn tweede standplaats was Purmerend ¹⁹⁾. Het jaar daarop werd p. Martinus Vinckenroy naar Amsterdam gezonden voor het geven van onderricht in de humaniora ²⁰⁾. Omstreeks deze jaren is ook nog p. Alexander Haerincman naar Zierikzee gegaan en mocht p. Theodorus de Roy zich in Utrecht vestigen ²¹⁾.

In totaal waren er in 1638 al tien Augustijnen in de Hollandse Missie werkzaam volgens de opgave van de Descriptio Status van Rovenius van dat jaar. De paters die te Nijmegen en te Oirschot werkten zijn daarbij dan zeker meegeteld, ofschoon deze plaatsen gelegen waren in de bisdommen Roermond en 's Hertogenbosch. Volgens Rovenius strekte de Hollandse Missie zich echter ook uit

¹⁵⁾ *Liber Capitulorum, Congregationum et Visitationum Provinciae Colonien-sis*, t. I (1589-1647), p. 235. MS. Archief Augustijnen Gent.

¹⁶⁾ *Annales Ordinis F. Eremitarum S. P. Augustini Amstelodami*, t. I, 15, 37, 39 (Afgekort: *Annales*). MS. Archief Augustijnen Utrecht; *Rudis Augustinianae Missionis in Urbe Noviomagensi Deductio*, 100; AAU, 6 (1879), 18.

¹⁷⁾ H. C. SCHUTJENS, *Geschiedenis van het Bisdom 's Hertogenbosch*, dl. V, 356.

¹⁸⁾ *Annales*, I, 9.

¹⁹⁾ *Annales*, I, 101, 39.

²⁰⁾ TOMBEUR, *Provinciae Belgicae*, II, 173; *Rom. Br.*, I, n. 579, p. 557; n. 615, p. 593; *Annales*, I, 39.

²¹⁾ *Annales*, I, 39, 120; AAU, 12 (1884), 425; *Annales*, I, 21; II, 36.

over die gebieden omdat zij in handen van de Staten waren ²²⁾). Deze twee paters zouden dus buiten het toegestane aantal vallen, als men de Hollandse Missie tot het gebied boven de rivieren beperkt.

Twee jaar later, in 1640, werd ook p. Hyacinth van der Linden of Lindanus benoemd voor de missie. Deze wilde zich evenals p. van den Brande en p. Parmentier te Amsterdam vestigen, maar kreeg daarvoor geen toestemming van de Vicaris Leonard Marius, daar de Augustijnen daar al twee staties hadden. Hem werd een plaats te Rotterdam toegewezen die door het overlijden van een saeculier was opengevallen. Lindanus wenste deze post echter niet te aanvaarden, ondanks het daarop volgend uitdrukkelijk bevel van de Vicaris die zich daarbij beriep op de Concordia en op de uitspraak van de Nuntius. Ook de sterke aandrang van Brantius en Parmentier, die graag gezien hadden dat de Orde daar vaste voet kreeg, kon hem niet bewegen de aangeboden statie te accepteren. Hij bleef echter te Amsterdam en onving na verloop van tijd van Marius een voorlopige admissie tot het vertrek of de dood van een der beide genoemde Augustijnen ²³⁾).

Vanaf 1640 waren dus in het gebied dat onomstreden onder de rechtsmacht van de Apostolische Vicaris viel, tien Augustijnen werkzaam. Dat was het aantal dat door de Congregatie was toegestaan. Toen dan ook het volgend jaar p. Judocus van Gent de Propaganda verzocht tot de Hollandse Missie te worden toegelaten, werd hem dit geweigerd daar het toegestane aantal reeds bereikt was en men daar niet bovenuit wilde gaan ²⁴⁾).

Zoals gezegd had p. Paludanus in 1635 verzocht de in-functie zijnde Provinciaal tot Praefect van de Augustijnenmissie aan te stellen. Door het bestuur van de Provincie en van de Missie in een hand te houden zouden moeilijkheden tussen de leiding van beiden gemakkelijker kunnen worden voorkomen of eventueel opgelost kunnen worden. Overeenkomstig dat voorstel had de Congregatie p. Paludanus, destijds Provinciaal, voor den duur van zijn provinciaat met de leiding van de Missie belast ²⁵⁾).

De combinatie van beide functies was ongetwijfeld geschikt

²²⁾ AAU, 12 (1884), 188-191; L. J. ROGIER, o. c., II, 136.

²³⁾ *Rom. Br.*, I, n. 652, p. 640, 641; n. 697, p. 685; *Annales*, I, 15, 16.

²⁴⁾ *Rom. Br.*, I, n. 674, pp. 658, 659.

²⁵⁾ *Rom. Br.*, I, n. 539, p. 506.

om conflicten tussen de reguliere missionarissen en hun Oversten, die — ook volgens het oordeel van de Propaganda — maar al te vaak uitbraken, te ondervangen. De Capucijnen verwezen in hun verslag van 1636 bij de voorstellen ter verbetering van hun missie naar de vereniging van de Praefectuur met het ambt van Provinciaal, zoals die sedert kort bij de Augustijnen bestond. En dezen waren van mening dat deze combinatie blijvend zou zijn ²⁶⁾.

Bij het einde van het provinciaalaat van Paludanus werd de Praefectuur over de Missie echter niet overgedragen aan p. Carolus Veron die hem als Provinciaal opvolgde. De Congregatio de Propaganda Fide verlengde daarentegen — in het begin telkens voor één jaar, later voor langere periodes — de opdracht aan Paludanus verleend en deze bleef tot aan zijn dood in 1652 de leiding over de Missie behouden ²⁷⁾. Waarom de Congregatie de Praefectuur niet heeft overgedragen aan de nieuwgekozen Provinciaal, maar deze telkens weer voor Paludanus verlengde, voor wie zijn ongetwijfeld een hoge achting heeft gekoesterd, is niet duidelijk.

De nieuwgekozen Provinciaal p. Veron stierf echter voor het einde van zijn ambtsperiode. De Generaal der Orde legde het bestuur van de provincie toen in de handen van p. Joannes Naevius of Neeffs. Deze benoeming zou volgens Paludanus echter onrechtmatig geweest zijn en hij meende dat hem als onmiddellijke voorganger van de gestorven Provinciaal het bestuur van de provincie rechtens toekwam. Hij protesteerde dan ook verschillende malen tegen deze benoeming, die de Generaal zonder Paludanus daarin te kennen, gedaan had en hij weigerde Naevius te erkennen. Hij trad eigenmachtig op en veroorzaakte daardoor ernstige verwarring in de provincie en kwam dan ook in heftig conflict met zijn superieuren.

De Generaal verwierp echter het standpunt van Paludanus en keurde niet alleen zijn gedrag ten zeerste af, maar eiste tenslotte onder ernstige bedreigingen dat hij zich zou onderwerpen.

Ook bij de Propaganda had men vernomen van Paludanus' eigenmachig optreden en men meende daar dat dit betrekking had op het benoemen van missionarissen. Naar aanleiding van de klachten over hem ontvangen zond de Propaganda in 1638 aan

²⁶⁾ *Rom. Br.*, I, n. 555, p. 526.

²⁷⁾ *AAU*, 31 (1906), 360, 364, 369, 374, 375, 389; *Rom. Br.*, I, n. 579, pp. 557, 558; n. 591, p. 569; n. 608, p. 585.

Paludanus een schrijven, waarin hem in krachtige termen werd uiteengezet waaraan hij zich als Praefect te houden had. Op eigen gezag kon hij geen missionarissen benomen, doch slechts een voorstel indienen bij de Provinciaal en Definitorium om de personen die hij geschikt achtte voor de missie te benoemen. Werd zijn voordracht niet aanvaard, dan kon hij daarover in beroep gaan bij de Generaal en de Congregatie der Propaganda, die dan in gemeenschappelijk overleg in de aanstelling van missionarissen zouden voorzien. Tevens wees de Congregatie hem er op dat de Praefect zowel als de missionarissen volledig onder het gezag van de Provinciaal en van hun eigen plaatselijke oversten gesteld bleven ²⁸⁾).

In een uitvoerige uiteenzetting geschreven in Maart 1639 vanuit Amsterdam tijdens zijn visitatiereis, reageerde Paludanus op dit schrijven van de Propaganda. Hij ontkende daarin ten stelligste dat er voor Augustus 1638 over de benoemingen van missionarissen onenigheid zou zijn geweest. Sedertdien dreigden er inderdaad moeilijkheden te ontstaan. Hij had de Provinciaal verzocht een aantal medebroeders die hem voor de missie geschikt leken te benoemen. Hij had dit gevraagd omdat er enkele missionarissen ziek waren en er nog steeds niet zoveel missionarissen in de Augustijnenmissie werkzaam waren als de Congregatie had toegestaan. De Provinciaal, p. Naevius, wilde daar echter niet van horen. In nogal felle bewoordingen had deze op zijn verzoek geantwoord en zich daarbij allesbehalve enthousiast over het bestaan van de missie uitgelaten. Om het tekort aan krachten aan te vullen was hij van plan geweest na beëindiging van zijn visitatiereis zelf in de missie te blijven totdat er voldoende nieuwe krachten gekomen waren. Hij had dit aan de Provinciaal te kennen gegeven, maar deze had het hem niet toegestaan. Integendeel, hij had opdracht gekregen terstond naar de provincie terug te keren. Hij zag dan ook de toekomst van de Missie somber in en riep de hulp van de Congregatie in om haar van de ondergang te redden.

Wat de richtlijnen betrof die hij van de Congregatie ontvangen had, die hadden hem niet de nodige zekerheid verschaft, zodat het voor hem nog steeds een probleem was of hij in de uitoefening van zijn Praefectuur van de Congregatie of van de Provinciaal afhankelijk was. Kon hij als Praefect de zaken die de missie betroffen, als administratie en de leiding er van, het tekort aan missionarissen

²⁸⁾ Algemeen Archief O. E. S. A. Rome. Dd. 117, 120. *Annales*, I, 64.

of het vervangen van zieken, zelfstandig regelen en de nodige beslissingen treffen of was hij daarin afhankelijk van de goedkeuring de Provinciaal ? Welk standpunt de Congregatie in deze kwestie innam, zou hij graag vernemen en hij drong er op aan dat zij zich hierover spoedig duidelijk zou willen uitspreken. Van zijn kant beloofde hij dat hij zich volkomen aan haar uitspraak zou onderwerpen.

Op de vraag in welke verhouding de Praefect tot de Provinciaal stond, gaf de Propaganda hem enkele maanden later haar standpunt te kennen met hem het decreet over de onderwerping van de missionarissen aan hun Ordesoversten toe te zenden ²⁹). Deze besluiten van de Congregatie waren reeds in 1630 door haar uitgevaardigd en algemeen van kracht verklaard, maar tot dan toe blijkbaar niet aan Paludanus medegedeeld. Daarin werd op de eerste plaats bepaald dat de reguliere missionarissen volledig onder het gezag van hun plaatselijke en provinciale oversten gesteld bleven, die dan ook gerechtigd waren hen te visiteren en zo nodig maatregelen te nemen ter handhaving van de kloosterlijke tucht.

Zolang Paludanus nog de leiding gehad heeft over de Missie schijnen zich verder geen moeilijkheden meer te hebben voorgedaan. Hij zal zich aan de gedragslijn door Rome voorgeschreven gehouden hebben. En ook later hebben zich maar weinig moeilijkheden voorgedaan tussen de Provinciaal en de Praefect der Missie.

Dr Eelcko YPMA, O. E. S. A.

²⁹) *Rom. Br.*, I, n. 608, pp. 583-585; *Annales*, I, 64. AAU, 31 (1906), 331, 332, 364, 365.
